Kommuneøkonomien og ROBEK

Os kommune har i 2024 og 2025 brukt mer på tjenester til innbyggerne enn kommunen har hatt i inntekter. Samlet merforbruk i perioden utgjør 11,2 millioner kroner. Det er lagt opp til at vi skal dekke 4, 9 millioner av merforbruket i 2026. Os kommune har om lag 177 millioner kroner til drift av virksomhetene i 2026. Fondsreserven er i stor grad brukt opp, blant annet til bredbåndsutbygging, kjøp av tilflyttingsboliger, ulike investeringer og til å dekke merforbruk i driften.

Os kommune hadde et merforbruk i 2025 som overstiger 3 prosent av kommunens totale brutto driftsinntekter. Dette medfører at kommunen meldes inn i ROBEK av Statsforvalteren. Hovedutfordringen er merforbruk innen helse og omsorg, der vi også ser et økende behov for tjenester.

Hva innebærer ROBEK

ROBEK er et register for kommuner i økonomisk ubalanse som er underlagt betinget godkjenning og kontroll. Det betyr at Statsforvalteren må godkjenne nye låneopptak og kommunens plan for å komme tilbake i økonomisk balanse. Os kommune var sist registrert i ROBEK i 2003. Hvor lenge kommunen vil stå i registeret nå, avhenger av hvor raskt merforbruket dekkes inn og økonomien kommer i balanse.

Pensjonsforpliktelser og premieavvik

Pensjonskostnader og -forpliktelser utgjør en betydelig del av kommunens økonomi. Endringer i lønnsnivå, levealder og avkastning på pensjonsmidler påvirker kostnadene fra år til år. Pensjonskostnader legge press på økonomien over tid og reduserer handlingsrommet til tjenesteproduksjon. I 2025 utgiftsførte vi 7,8 millioner i premieavvik. Os kommune har framtidige pensjonsforpliktelser på 421 millioner til tidligere og nåværende ansatte.

Føringer for økonomistyring – vedtak i Os kommunestyre:

- Alle virksomheter må holde sine tildelte rammer
- Lovpålagte oppgaver skal prioriteres foran ikke-lovpålagte oppgaver
- Ikke-lovpålagte oppgaver tas ut der det er nødvendig for å klare budsjettet og der kostnader ikke kommer igjen som uforutsette hendelser på andre budsjettposter
- All vikarbruk skal strammes inn og godkjennes etter faglig vurdering
- Streng innkjøpspolitikk og gjennomgang av avtaler
- Selge formålsbygg som ikke er i bruk
- Merforbruk dekkes inn av det enkelte virksomhetsområde (Vedtak slutt).

Høyt sykefravær gir økte kostnader. I de første 16 dagene må kommunen dekke lønn både til den sykmeldte og til evt. vikar, før NAV delvis dekker sykepenger. Det arbeides derfor med flere tiltak for å redusere sykefraværet.

Hva betyr ROBEK for innbyggerne?

Os kommune må redusere kostnadsnivået i tjenestene. Kommunen vil først vurdere om bemanningen er tilpasset tjenestebehovet i de ulike avdelingene, og organiseringen vil bli løpende vurdert. Ansatte er utfordret til å komme med forslag til endringer for å komme i økonomisk balanse. Disse forslagene blir tatt med inn i den helhetlige vurderingen av hvordan vi skal sikre forsvarlige tjenester innenfor de økonomiske rammene vi har.

Innbyggerne i Os kommune må være forberedt på at det vil komme endringer, ikke bare på grunn av økonomi, men også på grunn av de demografiske endringene vi har i samfunnet.

Dette kan du merke:

Gjelder alle virksomheter:

- Redusert bruk av vikar betyr færre ansatte på jobb
- Lovpålagte oppgaver prioriteres
- Avtaler som omfatter ikke lovpålagte tjenester, vil på nytt bli gjennomgått i kommunestyret og evt. justert/sagt opp (Gjennomgått i 2025)
- Nye debatter om hvordan Os kommune kan øke inntekter

Virksomhet oppvekst:

- I barnehagen slås avdelinger sammen ved fravær blant barn og ansatte (iverksatt)
- Barnehagene stenges i jul og påske (iverksatt)
- SFO stenger kl. 16.00 fra nytt skoleår 2026/2027
- Strengere vurdering ved tildeling av tjenester/vedtak, både når det gjelder nivå og omfang

Virksomhet helse og omsorg:

- Antall fastleger reduseres fra 4 til 3, som kan gi noe lengre ventetid
- Fleksibilitet i tjenester reduseres. Det må påregnes at ferie for tjenestemottakere må avtales i god tid for å sikre riktig bemanning
- Strengere vurdering ved tildeling av alle tjenester/vedtak, både når det gjelder nivå og omfang
- Mer utbredt bruk av velferdsteknologi

Virksomhet kommunalteknikk:

- Bygg som ikke lenger har kommunalt formål, vil bli solgt
- Retaksering av eiendomsskatt i 2027
- Energieffektivisering i bygg

Dette til informasjon så langt. Vi vil gjerne ha innspill fra dere innbyggere også. Endelig tiltaksplan for å komme i økonomisk balanse vil bli lagt fram for kommunestyret i forbindelse med budsjett 2027/ økonomiplan.

God sommer.

Hilsen ordfører og kommunedirektør